

MUZÍKA

3

**Ulıwma orta bilim beriw mektepleriniń
3-klası ushın sabaqlıq**

**Ózbekstan Respublikası Xalıq bilimlendiriw
ministrliǵı tárepinen baspaǵa usınılǵan**

Jańa basılım

Tashkent-2022

UOK 78(075.3)

KBK 85.31ya72

N 75

Avtorlar

Nadim Norxo'jayev, Ayapbergen Otegenov, Akmal Utayev

Pikir bildiriwshiler:

- G. Mansurova** – R. Glier atındaǵı Respublikalıq qánigelestirilgen muzıka mektebi xor dirijorlıǵı bólimi baslıǵı.
- L. Kuttiboev** – Tashkent wálayatı Parkent rayonı 3-sanlı ulıwma orta bilim beriw mektebi direktorı.
- R. Urazbaev** – Ámiwdárya rayonı 21-sanlı Balalar Muzıka hám kórkem óner mektebiniń muǵallimi.

Shártli belgiler

Muzıka tıńlaw

Muzıka sawatı

Jámaát penen aytıw

Shınıǵıw dapterińizge orınlań

Bekkemlew ushın tapsırma

Muzıka dóretiwshiligi

Respublikalıq maqsetli kitap qorı qarjıları esabınan basıp shıǵarıldı

Original maket hám dizayn koncepciyası Respublikalıq bilimlendiriw orayı tárepinen islendi.

ISBN 978-9943-7813-9-9

© Respublikalıq bilimlendiriw orayı, 2022.

SÓZ BASÍ

Áziz oqıwshılar! Qolıńızdağı «Muzıka» sabaqlığı sizdi ájayıp qosıq hám namalar dúnyasına baslaydı, sezim-tuyǵıların náziklestiredi, pikirin ótkirlestiredi, gózzalıqtı súyiwge úyretedi.

Siz 3-klasta muzıka seslerin dıqqat penen tıńlaw hám de qosıqlardı jaǵımlı etip aytıw tájiriybelerin ózlestiresiz, kompozitorlardıń dóretiwshiligi menen tanısasız, muzıkalıq oy-pikirińizdi jáne de bayıtasız.

Jıl dawamında aytatuǵın qosıqlarıńız ana-Watanǵa sadıqlıq ruwxında tárbiyalaydı. Baxıtlı balalıq temaların jańǵırtadı. Sonıń ushın da, nama hám qosıqlar mazmunın tereń ańlań, sóz hám jaǵımlı ses birligin boyıńızǵa sińdiriń, kórkem súwretlep jetkerip beriw kónlikpelerin jáne de puqta ózlestirip alıwǵa erisiń. Muzıka hám qosıq kewlińizge ilham bersin, qálbińizge shadıq hám quwanış keltirsin, oqıw hám izleniwshiligińizde Sizge bárqulla mádet bolsın.

1 BAP

MUZÍKADA PAUZALAR

QOSÍQ AYTÍW QAĞÍYDALARI

1. Qosíq aytqanda deneni tuwrı hám erkin tutıń.
2. Qosíq aytqanda tegis dem aliń, iyinlerińiz kóterilmesin. Demińdi únemlep, qatar aqırına shekem bir normada jetkeriń.
3. Qosıqtağı únli dawıslı seslerdiń buwınların sozińqırıp, únsiz dawıslı buwınların bolsa, tez hám anıq aytıń.
4. Dawısıńızdı jeńil hám jaǵımlı shıǵarıwǵa, qosıqlardı bolsa anıq aytıwǵa úyreniń.
5. Hárbir qosıqtı tereń ańlap aytıwǵa úyrenip bariń.
6. Xor bolıp qosıq aytqanda kópshiliktiń dawısına qulaq salıń hám ózińizdiń dawısıńız ajıralıp qalmawına itibar beriń.
7. Muǵallimniń qol háreketine dıqqat penen qarań hám barlıq kórset-pelerin anıq orınlawǵa ádetleniń.
8. Hawazıńız baxıt baylıǵıńız ekenligin umıtpań. Onı bárqulla kútiń, abaylap asırań. Salamat hám jańlaǵan hawaz benen ayılǵan jaqsı sóz de, jaqsı qosıq ta kewildiń ráhátı ekenligin umıtpań.

1- SABAQ

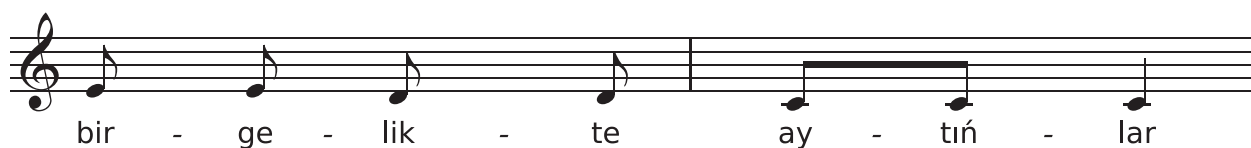
ЎАРЕЗСИЗЛИГИМИЗДИ ЎИРЛАЙМИЗ

Ўзиз оқишлар! Алдинѓи класларда ватанимиз ўаэрсизлигин, гўззаллиѓин сўвлелендиришди «Qadim Turon», «Vatanjonim, vatanim», «Aziz bo'ston O'zbekiston» atamalarındaѓи аѓайип қосиқларди айтивди ўйрендињиз. Сонин менен қатар Ўзбекистан Республикасинин мамлекетлик гимнин хам қуяшли elimizди, онин аѓайип табиятин, кењ пейил халқин, ўаыратли жасларин ўзине тартатуѓин қосиқлар да бар. Siz bul қосиқларди дависқа салип айтивди ustazиниз јардемине ўйрендињиз.

SHINIGIW AYTAMIZ

Qosiq aytqanda sozlerdi tusinikli, aniq etip aytiv ayriqsha ahmiyetke iye.

Soz ham muzika birgelikte jamlesip, tinlawshiga jetip bariwi tiyis. Tomendegi shinigiv jardeminde duris atqarivga hareket etemiz.

ЎЗБЕКСТАН RESPUBLIKASINI MAMLEKETLIK GIMNI

Abdulla Oripov sózi
Mutal Burhanov muzikasi

Saltanatli

Ser - qu - yosh keng hur o'l - kam, el -
o'z - bek - ning o'ch -

ga baxt, na - jot, Sen o' - zing do'st - lar - ga
mas iy - mo - ni, Er - kin yosh av - lod - lar

yo'l - dosh, meh - ri - bon, meh - ri - bon! Yash - na -
sen - ga zo'r qa - not, zo'r qa - not! ls - tiq -

gay to a - bad il - mu fan, i - jod, Shux - ra - ting por - la -
lol mash' - a - li, tinch - lik pos - bo - ni, Haq - se - var o - na

sin, to - ki bor ja - hon! Ol - tin bu
yurt, man - gu bo'l o - bod!

vo - diy - lar - jon O'z - be - kis - ton, Aj - dod - lar mar - do -

na ru - hi sen - ga yor! U - lug' xalq qud - ra - ti jo'sh ur -

gan za - mon, O - lam - ni mah - li - yo ay - la - gan di -

yor! Bag' - ri gan di - yor!

Serquyosh, hur o'lkam, elga baxt, najot,
Sen o'zing do'stlarga yo'ldosh, mehribon!
Yashnagay to abad ilmu fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

Naqirati:

Oltin bu vodiylar — jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag'ri keng o'zbekning o'chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo'r qanot!
Istiqlol mash'ali, tinchlik posboni,
Haqsevar, ona yurt, mangu bo'l obod!

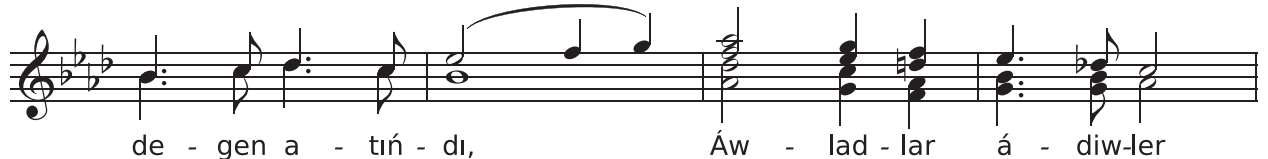
Naqirati:

Oltin bu vodiylar — jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ
MÁMLEKETLIK GIMNI

Ibrayim Yusupov sózi
Najimaddin Muxameddinov muzikasi

Saltanatli

Jáyhun jaǵasında ósken bayterek,
Túbi bir, shaqası mıń bolar demek.
Sen sonday sayalı, quyashlı elseń,
Tınıshlıq hám ıǵbal sendegi tilek.

Naqıratı:

Diyqan baba nápesi bar jerinde,
Juwsan ańqıp, kiyik qashar shólinde.
«Qaraqalpaqstan» degen atıńdı
Áwladlar ádiwler júrek tórinde.

Aydın keleshekke shaqırar zaman,
Mártlik, miynet, bilim jetkizer oǵan.
Xalqıń bar azamat, dos hám miyirman,
Erkin jaynap-jasna, máńgi bol aman.

Naqıratı:

Diyqan baba nápesi bar jerinde,
Juwsan ańqıp, kiyik qashar shólinde.
«Qaraqalpaqstan» degen atıńdı
Áwladlar ádiwler júrek tórinde.

TÁKIRARLAW

Aldingi sabaqta tanisqanińızday, qosıq taktlerge bólinedi. Takt kúshli hám kúshsiz úleslerden ibarat. Kúshli úlestiń aldında qoyılǵan tik sızıqqa takt sızıǵı delinedi.

1 - takt 2 - takt 3 - takt 4 - takt

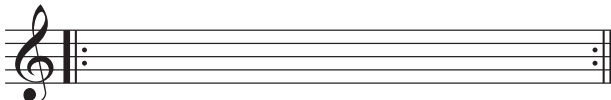
Qu - yo - nim, qu - yo - nim, ni - ma bo'l - di?

Taktler eki, úsh, tórt sherekke teń bolǵan hár túrli sozımlılıqtaǵı notalardan dúziliwi múmkin. Takt **óleshemin** kórsetiwshi sanlar bolsa gilt belgisinen keyin jazıladı.

 =
 1i 2i
 =
 1i 2i 3i
 =
 1i 2i 3i 4i

Eki sızıqlı takt sızıǵı aldındaǵı eki noqat, shıǵarmanıń hámмесin yamasa oniń kórsetilgen bólegin tákirarlap atqarıwı kerekligin bildiredi. Buni biz “Repriza” – qaytalaw belgisi deb aytamız. Ol namanıń tákirarlanıwı kerek bolǵan taktlardıń basına hám aqırına qoyıladı.

*Gárezsizlik sóziniń mánisin aytıp ber.
Ózbekstan Respublikasınıń Mámleketlik gimnin
muzikalıq ásbapta mánisli etip aytıp ber.*

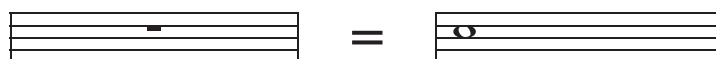
2-3- SABAQLAR

PAUZALAR HAQQÍDA TÚSINIK. PÚTIN PAUZA

Qosiq yaki muzikaniń ayırım jerinde dawıslardıń toqtawı yaki tınıwı zárúr bolsa, pauzalardan (tınıs belgilerden) paydalanıladı.

Notalar hár qıylı sozımlılıqta bolǵanıday, pauzalar da hár qıylı sozımlılıqlarda boladı.

Pútin pauza pútin notaǵa teń bolǵan halda bılay jazıladı.

Bir, eki, úsh, tórt Bir, eki, úsh, tórt
1i 2i 3i 4i 1i 2i 3i 4i

Tapsırma:

Nota dápterge Pútin pauzalardı durıs jazıń.

MARSH

N. Narxojaev muzıkası

Kewilli

BIZ BAXITLI JASLARMIZ

T. Jumamuratov sózi
A. Ótegenov muzikasi

Kewilli

f

Biz ba-xit-li jas - lar - miz, Biz ba-xit-li jas - lar -

miz, Jas-lar-miz biz jay - na - gan. Jas-lar-miz biz jay - na -

-gan. Ul-li ba-xit qu-sha gin - da - - Qu-sha-gin-da oy - nay -

1.2.

-miz. Qu - sha - gin - da oy - nay - miz.

Qu - sha - gin - da oy - nay - miz. - -

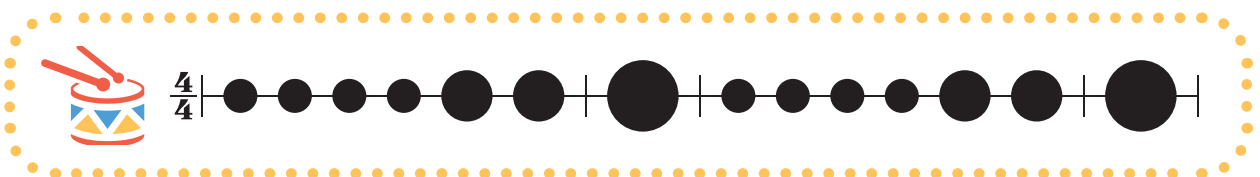
Biz baxitli jaslarmiz-
Jaslarmiz biz jaynagan.
Ulli baxit qushagina-
Qushagina oynagan.

Anaw mektep, oqip bilim-
Oqip bilim alamiz,

Kim bolaman desek te biz-
Desek te biz bolamiz.

Bizge ashıq ónerdiń keń-
Ónerdiń keń jollari.

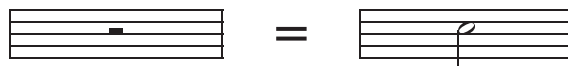
Quwanishli elimniń qız-
Elimniń qız-ullari.

4-5- SABAQLAR

YARIMLIQ PAUZALAR

Yarim pauza yarim notağa teń boladı.
Yarim pauza tómendegishe jazıladı.

Tómendegi shınıǵıwdı yarım pauzalarǵa súyenip aytamız:

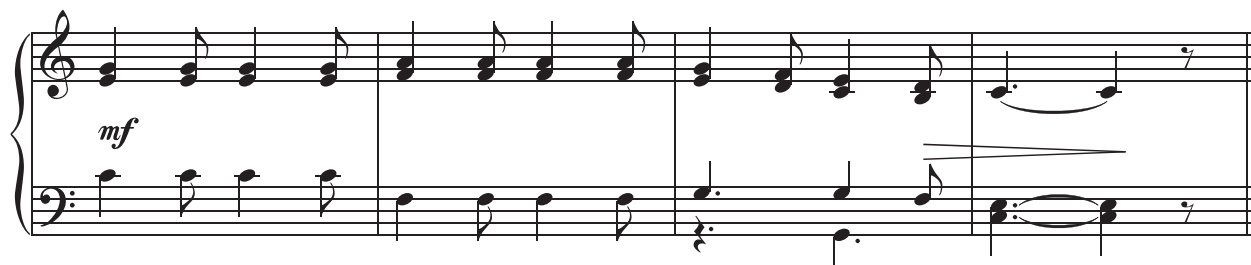
Nota dápterge Yarimlıq pauzanı durıs jazıń.

DJEK HÁM JIL

Inglis xalıq naması

Moderato-asiqpastan

6/8

*B. Qayıpnazarov sózi
Q. Bóribaev muzikasi*

Kewilli

O - qı - tıp jas ba - la - ni, Ó - si - rip oy
sa - na - ni, Bol dep is - tiń
ma - ma - ni, Bi - lim ber - gen us - taz - lar

Oqıtıp jas balanı,
Ósirip oy sananı,
Bol dep istiń mamanı,
Bilim bergен ustazlar.

Xalıqtıń ul qızına,
Kitap berip qolına,
Bilimniń shıńına,
Jol siltegen ustazlar.

Biz tártipli balamız,
Oqıwǵa kúsh salamız,
Bes bahasın alamız,
Tayarlanıp, ustazlar.

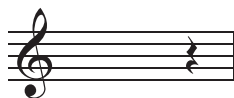
Shın sóylewge sózlerdi,
Úyrettińiz bizlerdi,
Alǵıs aytıp sizlerdi,
Húrmetleymiz, ustazlar.

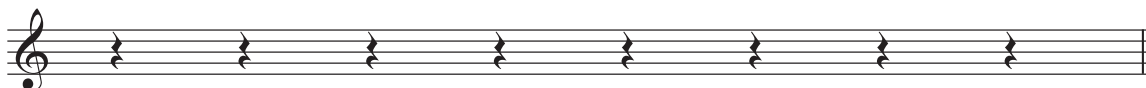
6-7- SABAQLAR

SHEREK HÁM SEGIZLIK PAUZALAR

Sherek pauza da sherek nota siyaqlı óz sozımlılıq hám ólshemine iye.
Sherek pauza sherek notağa teń bolğan halda tómendegishe jazıladı:

Shınıǵıw dápterinińizge orınlań.

Berilgen misaldı dáslep nota atamaları menen, soń sózleri menen aytıń. Shınıǵıw dápterinińizge durıs kóshiriń.

Segizlik pauza segizlik notağa teń.
Segizlik pauza mınaday bolıp jazıladı:

Tómendegi shınıǵıwdı segizlik pazularǵa súyenip aytamız.

Kewilli

Shaq - qan, shaq - qan ay - ta - mız.
A - nıq, a - nıq ay - ta - mız.

Muzıka shıǵarmasındaǵı pazular hár túrli bolıwın bildińiz. Tómendegi namanı tińlań, ondaǵı sherek pazanıń turaqlı fakt basında keliwine itibar beriń.

SOAT QO'SHIG'I

*R. Tolib sózi
N. Narxojaev muzıkası*

Tez

Men so- at - man, men so- at. Chiq, chiq chiq
Qil - gin men- ga i - to - at, Chiq, chiq chiq.
Men va- qt - ga pos- bon - man, Chiq, chiq, chiq
Uy - g'on - may - san, hay - ron- man, Chiq, chiq, chiq.

ALTIN GÚZ PASLÍ KELDI

B. Qalmenov
sózi hám muzikasí

Kewilli

f

Al - tın gúz pas- lı kel- di, gúz kel- di

Tań qaldı- rıp biz- ler- di, biz- ler- di

1.

Mek- te - bi- miz ba- ğı- na, Su- liw shı- ray sán ber- di
Gá- rez- siz wa- ta- nı- ma

2. *ff*

Óz- ge she bir sán ber- di---

ff

Sa- rı al- tın ja- pı- raq, Kel oy- na- yıq a- zi- raq
Sa- mal me- nen ay- la- nıp oy- na al- tın ja- pı- raq

mf

Mek- te- bi- miz ba-ba ğı- na su- liw shı- ray sán ber- di

Gá-rez-siz wa - ta - nı- ma óz-ge-she bir sán ber

di Gúz kel- di hey gúz kel- di

Altın gúz paslı keldi, gúz keldi,
Tań qaldırıp bizlerdi, bizlerdi

Samal menen aylanıp,
Oyna altın japıraq.

Mektebimiz bađına,
Sulıw shıray sán berdi,
Gárezsiz Watanıma,
Ózgeshe bir sán berdi.

Mektebimiz bađına,
Sulıw shıray sán berdi,
Gárezsiz Watanıma,
Ózgeshe bir sán berdi.
Gúz keldi háy gúz keldi

Sarı altın japıraq,
Kel oynayıq azıraq,

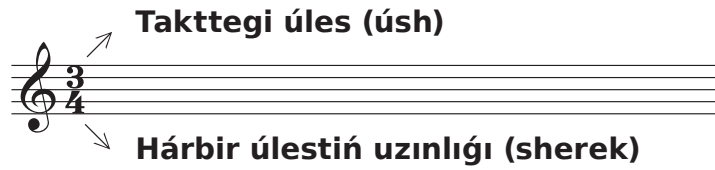

Muzıka sawatı: 2/4 ólsheminde shınığıwlar islew (yarım, sherek, segizlik notalar hám pazalar menen).

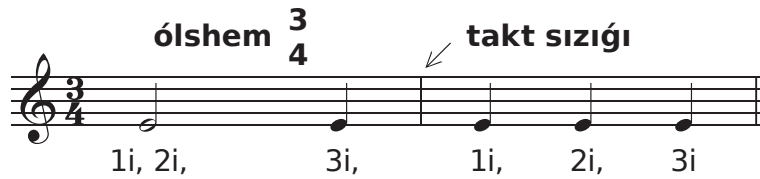

3/4 ÓLSHEM

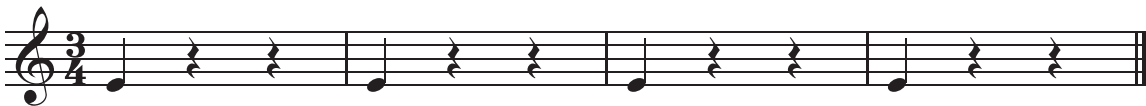
8-9- SABAQLAR

Bul ólshemde muzikalıq gılten keyin qoyıladı.

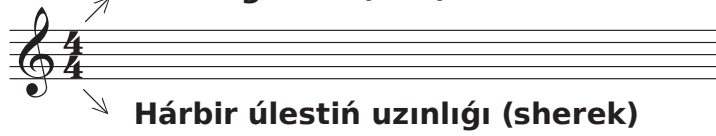

Shınıǵıw dápterinińizge orınladıń.

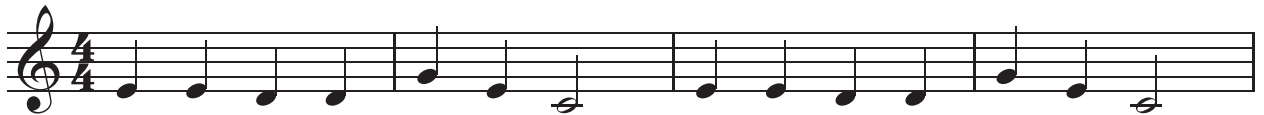
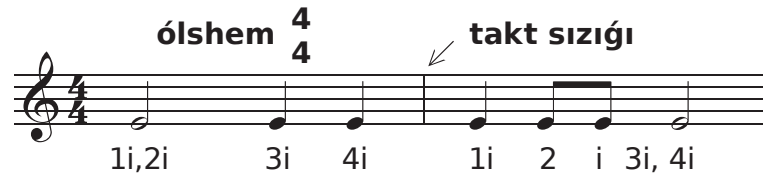
4/4 ÓLSHEM

Takttegi úles (tórt)

Hárbir úlestiń uzınlıǵı (sherek)

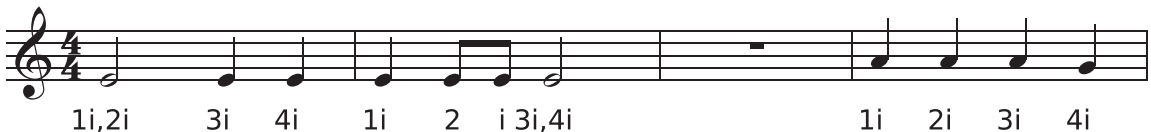
Bul ólshemde muzıkalıq gıltten keyin qoyladı.

bir taktte neshe úles?

Shınıǵıw dápterıńızge orınlań.

BIYBIGÚL

Paxay sózi
G. Demesinov muzikasi

Tez

Musical score for 'Biybigul' in G major, 2/4 time. It consists of four staves of music. The first staff starts with a double bar line and repeat sign. The second staff has a repeat sign. The third staff has a repeat sign. The fourth staff has a first ending bracket labeled '1.2.'.

TUWÍLGÁN JERIM

J. Óteniyazova sózi
Q. Záretdinov muzikasi

Ortasha tez

Musical score for 'Tuwilgan Jerim' in G major, 2/4 time. It consists of five staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: Kór - ki-ńe kó - rikqos - qan e - lim, Pash - sha - yí - day dó - ner jer - rim, Biy - ba - kóp bay - liq ká - nim, me - niń tu - wil - ğan je - rim. Me - niń tu - wil - ğan je - - rim. Me - niń tu -

wıl - ğan je - rim, Biy - ba - ha ká - nim,
 Ma - ğan már - te - be - dur, Saw - la - tıń se - niń,
 Me - niń tu - wıl-ğan je - rim. rim. rim.

Kórkińe kórik qosqan elim,	Tuwılğan jerim,
Pashshayıday dóner jerim,	Biybaha kánim,
Biybaha kóp baylıq kánim,	Mağan mártebedur,
Meniń tuwılğan jerim.	Sawlatıń seniń.

2 BAP

1-2-SABAQLAR

MUZÍKA ÁLEMINE SAYAXAT

MUZÍKANÍŃ KÓRKEM SÚWRETLEW QURALLARÍ

Muzika — kórkem ónerdiń bir túri. Ol hár túrli sozımlılıqta hám bálentliktegi sesler járdeminde obraz jaratıp beredi. **Muzikanıń tiykarı nama bolıp, ólshem, usıl, temp hám dinamikalıq belgiler muzikanıń kórkem súwretlew quralları bolıp esaplanadı.**

Muzikalıq seslerdiń bir-biri menen óz ara baylanısı **nama - ırǵaq** dep ataladı. Takte kúshli hám kúshsiz úleslerdiń bir tempte almasıp turıwına **ólshem** delinedi.

Uzın hám qısqa seslerdiń óz ara almasıp keliwi **usıl** dep ataladı. Muzikanıń tezligi **temp** dep ataladı.

Muzikanıń kúshli yaki kúshsiz esitiliwin kórsetiwshi belgiler dinamikalıq belgiler dep ataladı.

S. Ochil sózi
S. Nurmetov muzikasi

Ortasha tez

Uch o - g'ay-ni bo - tir - miz, Uch xil rangda no-dir - miz.

Qi - zil, ya-shil, sa-riq - miz, Kuch-qud - rat-ga qo-dir - miz.

1. 2. *tr*

Ham-ji - hat-miz do-im biz, Chor-ra - ha-lar

jo - yi - miz. Vaq-ti bi- lan nur so - char Uch-ta to'- lin

o - yi - miz. Qi - zil, ya-shil,

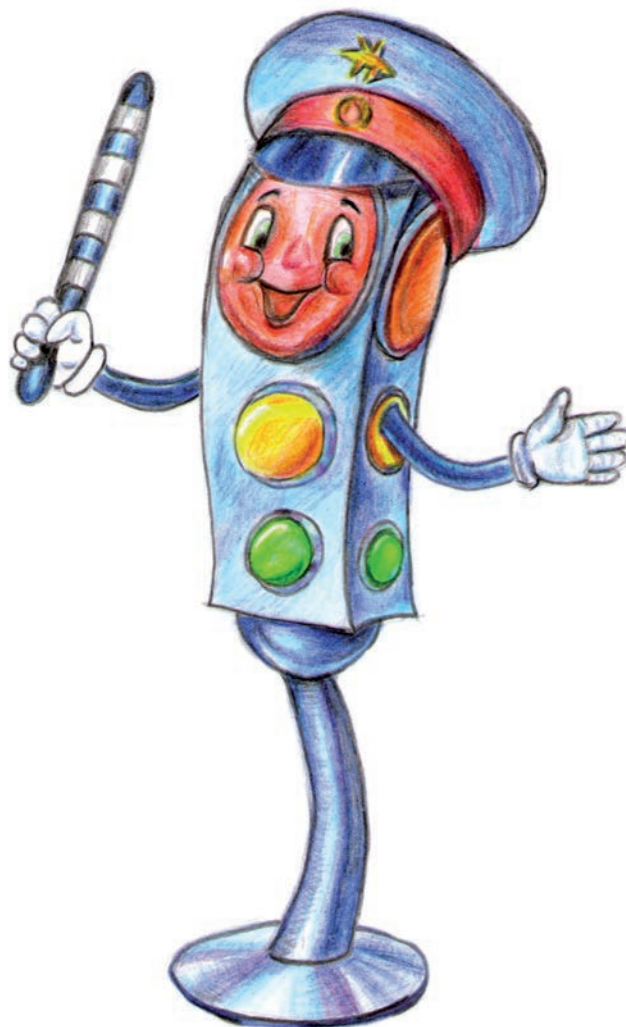
sa-riq - miz. Kuch-qud - rat- ga qo-dir - miz.

Uch og'ayni botirmiz,
Uch xil rangda nodirmiz.
Qizil yashil sariqmiz,
Kuch qudratga qodirmiz.

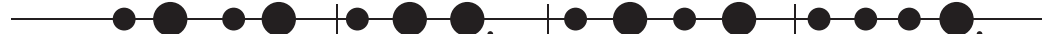
Hamjihatismiz doim biz,
Chorrahalar joyimiz.
Vaqti bilan nur sochar,
Uchta to'lin oyimiz.

Qizil yonsa tik turing,
Yashil yonsa tez yuring,
Sariq yonsa, ehtiyot,
Chorasini ham ko'ring.

Gapimiz shu sizlarga,
Barcha o'g'il-qizlarga—
Duch kelmaysiz xatarga,
Quloq soling bizlarga.

Qi - zil, ya - shil, sa - riq - miz, Kuch - qud - rat - ga qo - dir - miz.

3/4 ólshemdegi shınıǵıwdı shereklik pazular
járdeminde islew.

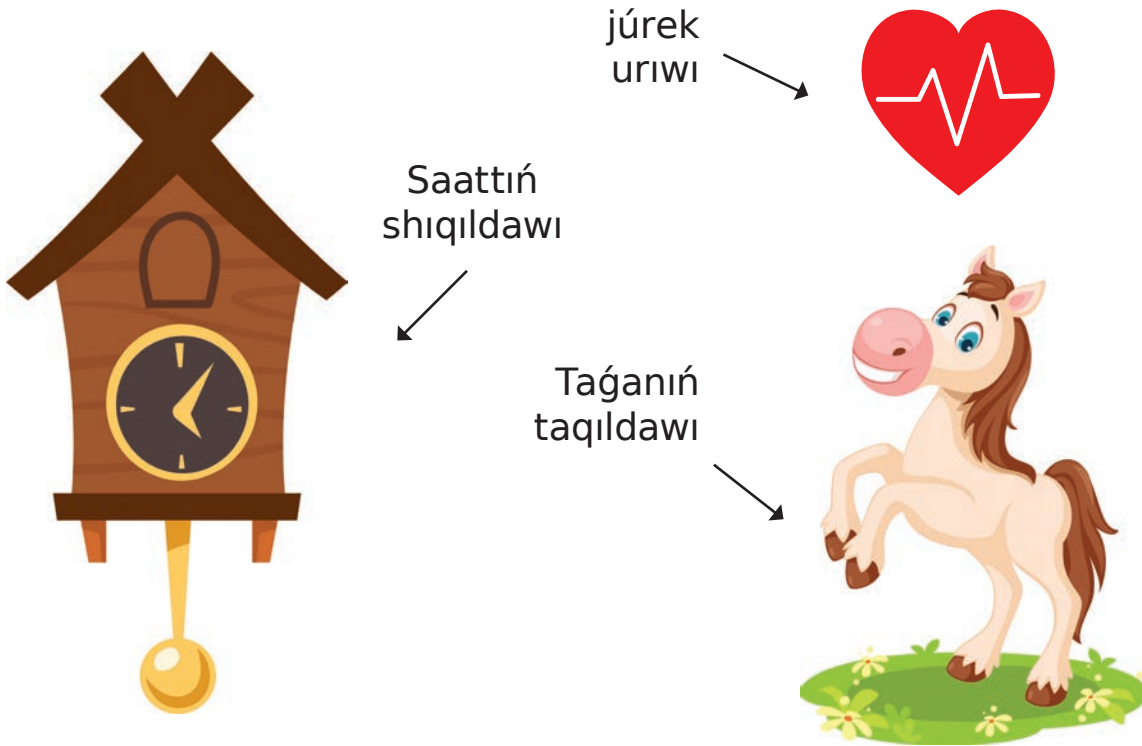
2 3 2 3 2 3 2 3

RITM

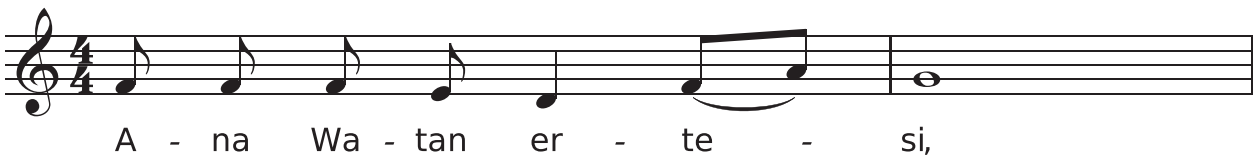
3-4- SABAQLAR

Ritm – bul uzun hám qisqa dawislardıń bir tegis almasıwı. Muzıka dawısı menen ritm tıǵız baylanıslı. Biz ritmdi usıl sıpatında qabıl etiwimiz múmkin.

Máselen, saattı júrektiń soǵıwı menen, attı shabıwı menen teńew múmkin. Hár bir qosıq yamasa namanıń óz ritmi bar.

Hár bir qosıq yamasa namanıń óz ritmi bar.

Áziz oqıwshılar! Siz aldınǵı sabaqlarda muzıkalıq shıǵarma xarakterin jaratıp beriwde muzıkanıń sıpatlaw usılları tiykarǵı orın iyeleytuǵının bildińiz. Kompozitorlar nama yamasa qosıq jaratıwda sıpatlaw usıllarınan biri bolǵan usılǵa (ritm) ayrıqsha itibar beredi. Tómendegi siz tıńlap hám aytatuǵın shıǵarmada súwret penen usıl arasında óz ara baylanısp, nama xarakterin ashıp bergenligine itibar beriń.

MARSH

D. Omonullaeva muzikasi

Marsh tempinde

DIYOR MADHI

*X. Raxmat sózi
N. Narxojaev muzikasi*

Ortasha tez

O-na va-taner - ta - si, Ke-la-jakning me - va - si,

Bi - lim hu-nare - ga - si. Biz bo'lamiz al - bat - ta,

Ni - ya - tlar ul - kan kat - ta. a - - -

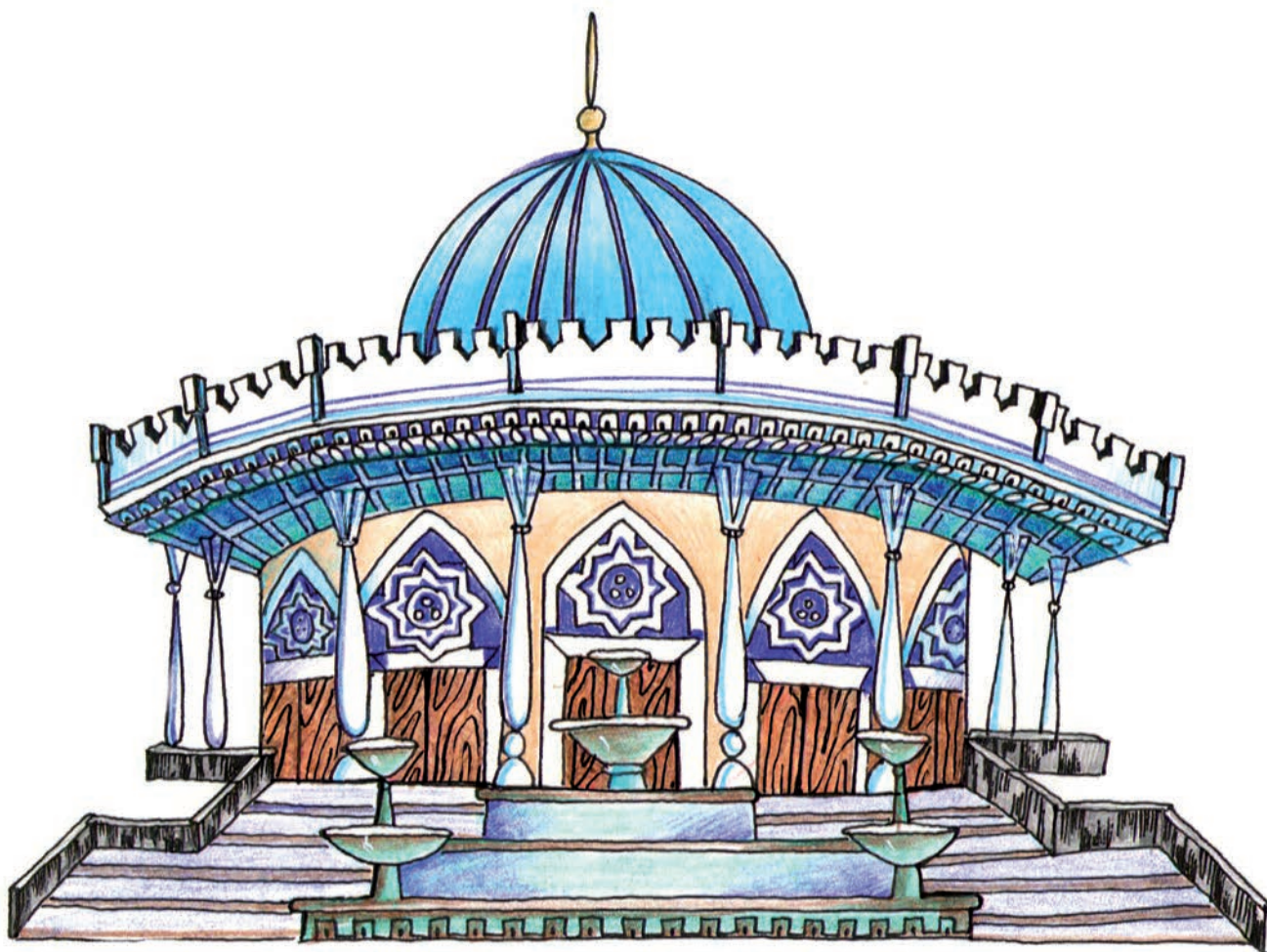
- Ni - ya - tlar ul - kan kat - ta.

Ona vatan ertasi,
Kelajakning mevasi,
Bilim hunar egasi.
Biz bo'lamiz albatta,
Niyatlar ulkan katta.

Dovrug'lidir Vatanim,
Obro'lidir Vatanim,
Dunyodagi chamanim,
Ko'z qoramdak saqlayman.
Ishonchingni oqlayman.

Orzularim uch berar,
Diyor mehri kuch berar,
Dilda yorug' tuyg'ular,
Yorug'likga oshnamiz,
Ezgu ishga tashnamiz.

Temur bobom dilda bor,
O'lkam bo'lur gul obod,
Bayroqni tutib ozod,
Shod boramiz ilgari,
Mard o'g'lonlar singari.

$\frac{4}{4}$

G. Nurlepesova sózi
B. Qalmenov muzikasi

Ortasha tez

Ni-zam jo - li á - dil jol,
Ne - ge soz - sań je - ter qol.
Bax - ti - miz - diń ba - ğı ol
Kons - ti - tu - ci - ya
Bax - ti - miz - diń ba - ğı ol
[Tamamlaw ushin]
Kons - ti - tu - ci - ya Kons - ti - tu - ci - ya.

Nızam jolı ádil jol,
Nege sozsań jeter qol,
Baxtimızdıń bağı ol,
Konstituciya.

Baqshadağı balamız,
Óser aqıl-sanamız,
Sennen úlgi alamız,
Konstituciya.

Hár bir babı unaydı,
Jasaw ushın qolaylı,
Kúnimizge jaraydı,
Konstituciya.

Ele bizler balamız,
Erteń adam bolamız,
Jol siltewshi panamız,
Konstituciya.

MUZÍKA HÁM HÁREKET. AYAQ OYÍN

5-6- SABAQLAR

Ayaq oyin – bul kórkem ónerdiń bir túri. Ol muzıkadaǵı usıllar hám ırǵaqlarǵa qarap hár túrli bolıp keledi. Ayaq oyin namasın tıńlaǵan adam biyıqtıyar háreketke túsedı. Sebebi nama tıńlawshını ayaq oyınǵa májbúrleydi.

Hárbir xalıqtıń óziniń súygen ayaq oyını bar. Bizde “Andijon polkasi”, “Lazgi” sıyaqlı ayaq oyin namaları ayırıqsha tanımalı. Siz mına ayaq oyin namasın tıńlap, oǵan qanday háreketler say keletuǵının ózińiz tabıń.

Ótmishte muzıka oyınlar, bayramlar, áskeriy júrislerde báhama joldas bolǵan. Bul bolsa adamlardıń kewilli hárekette birlesiwine járdem bergen. Sonlıqtan, áyyemde marsh hám ayaq oyin payda bolǵan. Olar júrip baratırǵan yamasa ayaq oyınǵa túsip atırǵan adamlardıń háreketinen ibarat bolǵan. Sonıń ushın marsh ham ayaq oyınlarda ritm (usıl) ham temp (tezlik) muzıkanıń tiykarǵı sıpatlaw usılları bolıp tabıladı.

ÚYREK PALAPANLARÍNÍŃ AYAQ OYÍNÍ

Francuz xalıq ayaq oyını

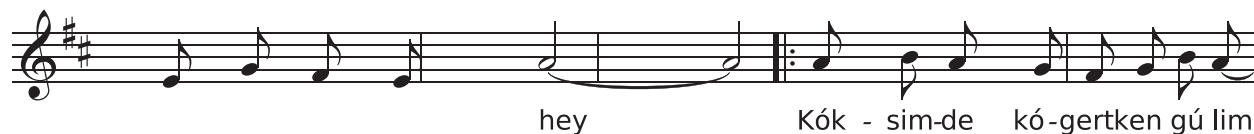
Kewilli

B. Qalmenov
sózi hám muzíkasi

Ortasha tez

Óziñe tán dara tilim,
Qatnasıqlar ara tilim,
Milletimniñ quralısañ,
Qúdiretli ana tilim.

Kóksimde kógertken gúlim,
Tilge húrmetim -dep biliñ,
Taza uslap, qásterleymen,
Júregimde ana tilim.

Til úyrenip aldım bilim,
Til bolmasa shıqpas únım,
Ana tilde sálem berip,
Baslanadı hárbir kúnım

Keleshek jasları keliñ,
Til tariyxın oqıñ, biliñ,
Analarım besik shayqap,
Háyyiw aytqan ana tilim.

?! Shınıǵıw aytamız! Qosıq aytqanda sózlerdi túsinikli,
 •• anıq etip aytıw ayrıqsha áhmiyetke iye.

Sóz ham muzıka birgelikte jámlesip, tıńlawshıǵa jetip bariwı tiyis. Tómenдеgi shınıǵıw járdeminde durıs atqarıwǵa háreket etemiz.

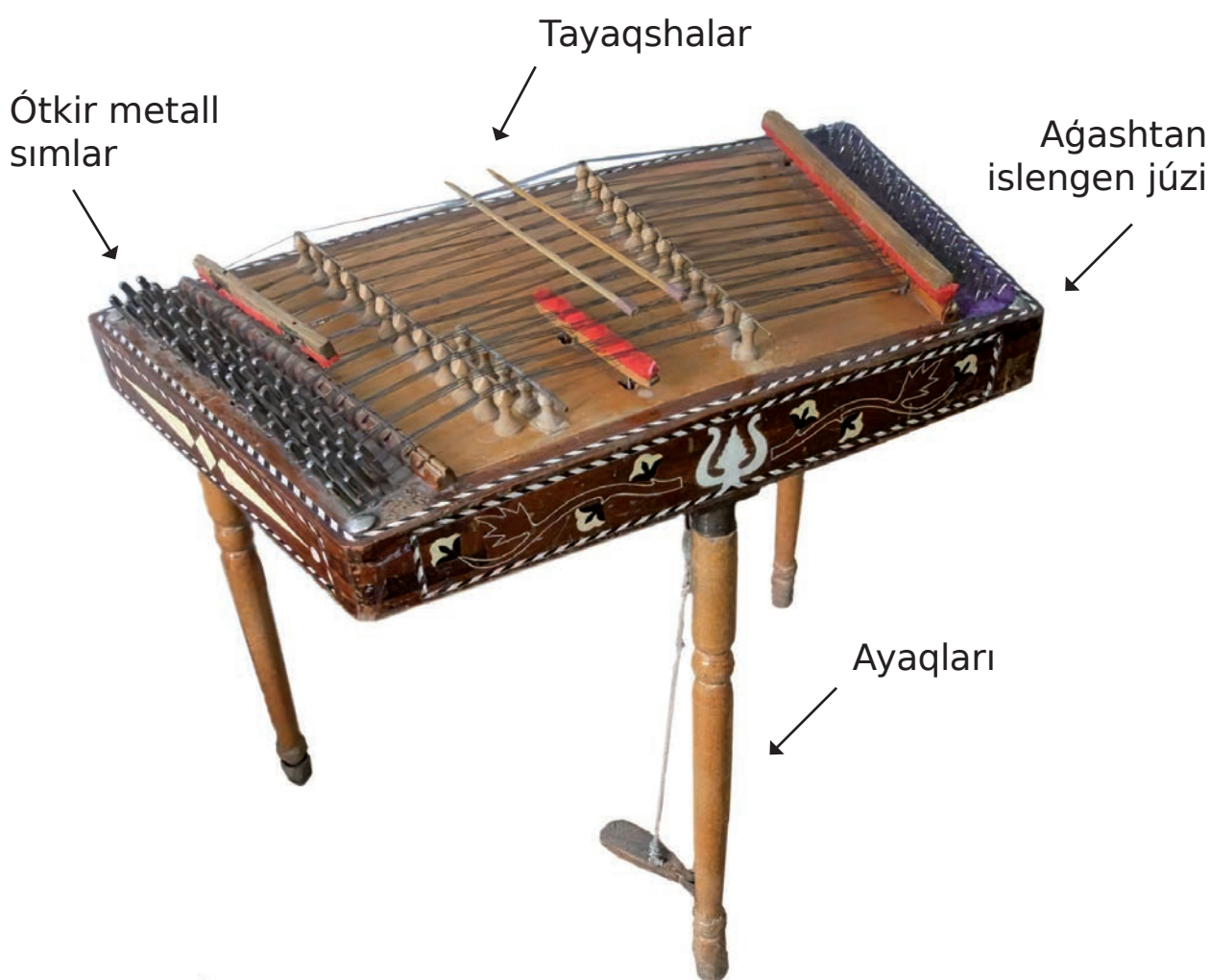
Al bul shınıǵıwdı “Lya” buwını menen aytıń.

7- SABAQ

CHAÑ

Chañ – kóp tarlı, urıp shertetuğın muzikalıq ásbap. Ol tayaqshalar menen eki usılda shertiledi. 1. Urıp 2. Túrtip. Tayaqshalardıń ushına rezina ornatıladı. Rezina járdeminde tarlardıń dawısı jağımlı estiledi. Chañ ózbek xalıq muzikalıq saz ásbabı retinde keńnen taralğan. Chañ ásbabınıń júzi ağashtan soğıladı. Ústki tárepinde metaldan islengen tarları jaylasadı. Bul simlar sazlaw waqtında arnawlı gilt járdeminde buralatuğın ótkir metallarğa bekkemlengen.

QAR JAWDÍ

Tez

Sh. Seyitov sózi
A. Ótegenov muzikası

mf

Qar, qar, qar qo-pa - laq. Qar-dan ap-paq bo - ta - laq!

Ap-paq qar-da aw-nay-di, Aq kú-shi-gim so - ba - - laq!

Úy - diń al - din bas - pay - mız Qar-dan ar - tip tas - lay

mız A - pam is - ten kel - gen - she Úl - ken ju - mıs bas - lay -

mız - Ā-pam tú - ke kel-mey me Kel-se is - ti kór-mey me?!

Kim art - tı?! dep tań-la - nıp, Biz-ge sa wal ber - me y me?! Biz-ge sa wal ber - me y -

me?! Son-da biz-ler shal qa - yıp, "Biz art - tıq" dep ay - ta -

yıq... Kú-shik, bo - ta bá - ri - mız, Qar - da oy - nap qay - ta -

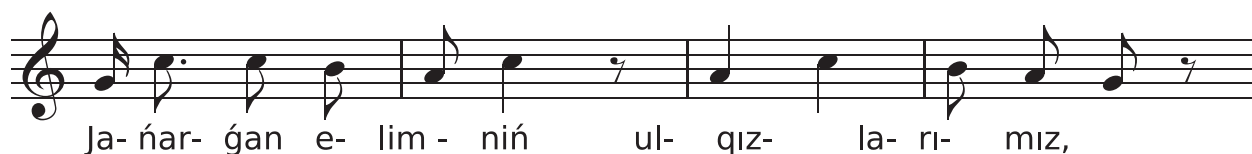
yıq! Qar - da oy - nap qay ta - - yıq! - -

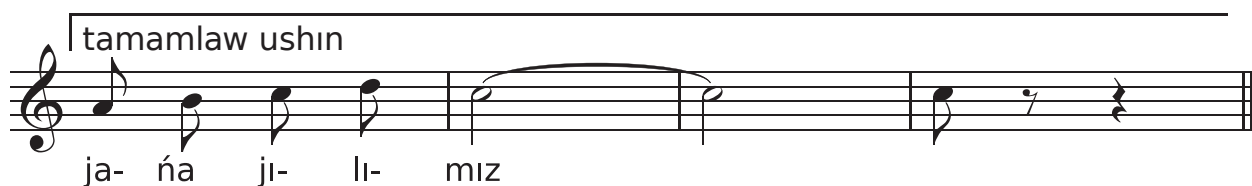

KELSIN JA'NA JILIMIZ

B. Qalmenov
s'ózi hám muzikasi

Kewilli

Quwanishqa toli hár bir kúnimiz,
Kiyatir jańa jil, keliń bárińiz,
Oynap-kúlip birge kútip alayiq,
Baxit alip kelsin jańa jilimiz.

Naqirati:

Jańa jil, jańa jil, jańa jilimiz,
Jańa jil, jańa, jil jańa jilimiz.

Jańarǵan elimniń ul-qızlarımız,
Búgin shadlı jańlar qosıqlarımız,

Keliń birgelikte kútip alayiq,
Keldi jańa kúnim, jańa jilimiz.

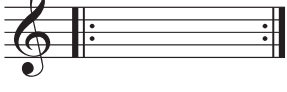
Naqirati:

Ilim esiklerin ashıp jaslarǵa,
Bilim berdi, minnetdermız ustazǵa,
Baxit alip kelsin jańa kúnimiz,
Jańarǵan el, Qaraqalpaqstanǵa.

Naqirati:

BEKKEMLEW USHÍN TAPSÍRMALAR

1. Qosiq aytqanda qalay dem alamiz?
2. Qosiqtaǵı únli dawıslı buwınlardı qáytip aytamız? Únsız dawıslı buwınlar qanday?
3. Xor bolıp qosıq aytqanda nelerge itibar beriwimiz kerek?
4. Ózbekstan Respublikasınıń Mámleketlik gimni-niń mazmunın aytıp beriń. Onı qáytip tıńlaw hám aytıw kerek?
5. Takt degenimiz ne? Al Takt sızıǵı degen ne?
6. Bul ólshem qoyılǵan taktte segizlik notalar sanı neshew boladı?
7. Bul ólshem qoyılǵan taktte sherek notalar sanı neshew boladı?
8. Bul ólshem qoyılǵan taktte yarımlıq notalar sanı neshew boladı?
9. Bul qanday belgi? Onıń wazıypasın aytıp beriń.
10. Bul qanday belgi? Onnan qashan paydalanamız?
11. Bul qanday belgi? Ol neshege sanaladı?
12. Bul qanday belgi? Ol neshege sanaladı?
13. Bul qanday belgi? Ol neshege sanaladı?
14. “Biz baxıtlı jaslarmız” qosıǵınıń muzıkasın kim jazǵan? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp beriń.

15. Qanday muzikalıq termin sózlerdi úyrenip aldıńız? Muzikalıq termin sózler ne ushın kerek dep oylaysız?
16. “Ustazlar” qosıgınıń muzikasın kim jazǵan? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
17. Sizge qanday qosıq hám muzikalar jaǵadı?
18. Muzikanıń tiykarı ne?
19. “Altın gúz paslı keldi” qosıgınıń muzikasın kim jazǵan? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
20. “Tuwılǵan jerim” qosıgınıń avtorı kim? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
21. Ólshem bul ne?
22. Súwret bul ne?
23. Usıl (ritm) ne?
24. Ayaq oyın bul ne? Qanday ayaq oyınlardı bilesiz?
25. “Diyor madhi” qosıgınıń muzikasın kim jazǵan? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
26. Chań bul qanday ásbap?
27. “Dana tilim” qosıgınıń avtorı kim? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
28. “Konstituciya” muzikasın kim jazǵan? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
29. «Kelsin jańa jılımız» muzikasın kim jazǵan? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
30. Berilgen mısaldı nota atamaları menen aytıp berıń?

3 BAP

1-2-SABAQLAR ANSAMBL TÚRLERI

Vokal (davis ushın) yamasa saz ásbap muzıka shıǵarmasın birneshe atqarıwshı tárepinen atqarılsa **ansambl** (birgelikte mánisin ańlatadı) dep ayıladı.

Atqarıwshılar sanına qarap ansambller hár qıylı ataladı. Eki atqarıwshı ushın bolsa **duet**, úsh atqarıwshı – **trio**, tórt atqarıwshı – **kvar-tet** h.t.b.

Duet

Trio

Kvartet

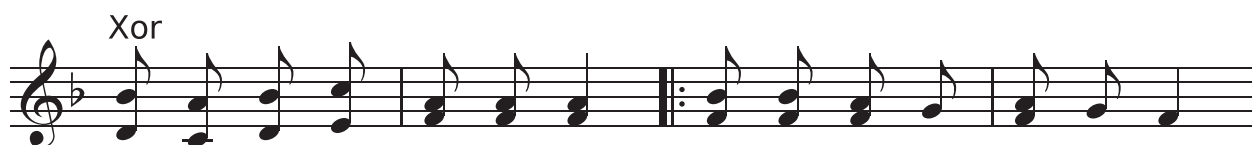
YOSH ASKARLAR QO'SHIG'I

S. Barnoev sózi
S. Jalil muzikasi

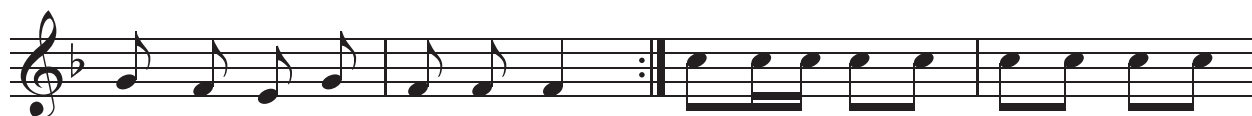
Marsh tempinde

Biz - lar bo - tir yosh jang-chi, Si - nov-lar - da chi-niq-qan

Si - nov - lar - da chi-niq-qan. U - chuv-chi - miz ham tank-chi

Mashqlar - da g'o - lib chiq-qan.

Ol - g'a bu biz - ning shi - or, Saf - da tu - ra - miz a - dl.

Ti - zi - lib tur - na qa-tor, Qa- dam tash-lay - miz da - dil.

Bizlar botir yosh jangchi
Sinovlarda chiniqqan.
Uchuvchimiz ham tankchi,
Mashqlarda g'olib, chiqqan.

Naqirati:

Olg'a- bu bizning shior,
Safda turamiz adl.
Tizilib turnaqator,
Qadam tashlaymiz dadil.

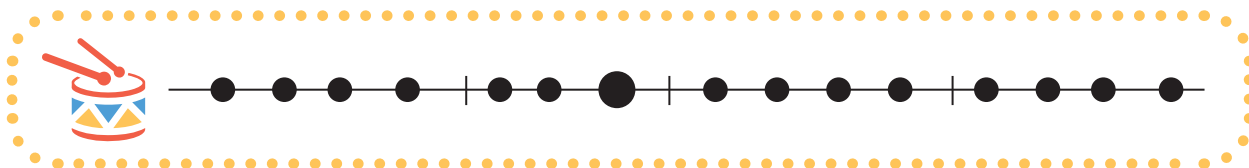

ÚLKEN SUWÍN

Francuz xaliq qosígi

N. Seliverstova qayta islegen

Ortasha tez

SAZENDELER ANSAMBLI

3-4- SABAQLAR

Muzika shıgarmasın birgelikte birdey etip atqaratuğın sazendeler toparına «Sazendeler ansambli» dep aytiladı.

Sazendeler ansambli hár túrli saz ásbaplardan dúziledi. Olar rubab, duwtar, nay, girjek, chań, dáp sıyaqlı saz ásbapları sazları bolıwı múmkin.

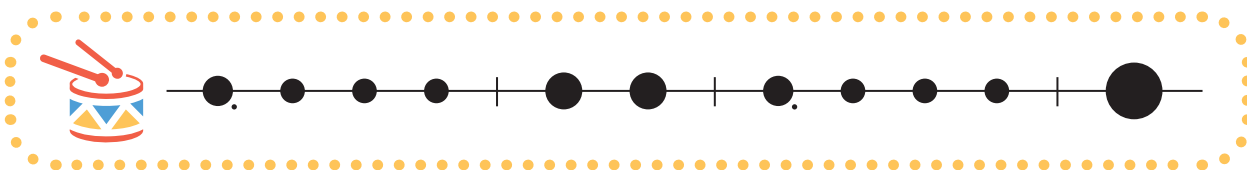
Sonday-aq, ansambl birdey saz ásbaplarınan da dúziledi. Mısalı, rubabshılar ansambli, duwtarshılar ansambli, shańshılar ansambli, dápshiler ansambli hám sol sıyaqlılar.

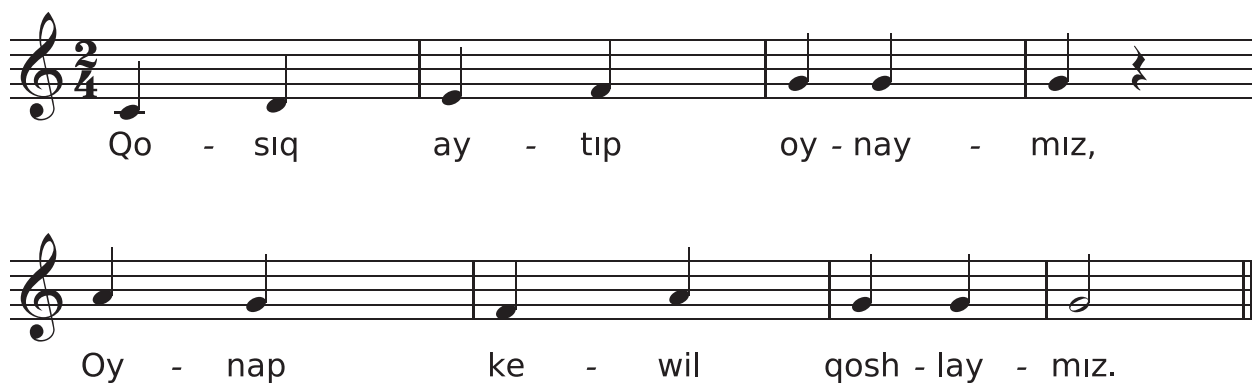

Ózbek xalıq naması

Ortasha tez

*Tómendegi shınıǵıwdı dáslep nota atamaları menen aytıp, soń sózleri menen aytıń.
Shınıǵıwdı aytqanda dem almawǵa háreket etiń.*

BARKAMOL AVLOD BO'LIB

P. Mumin sózi

N. Narxojaev muzikasi

Asiqpastan

Va- tan bo-g'im me- vang- man, Gul-la-ring - man jil-vang-
man, Yu-rak qar-zim o'-tar - man, Sho-don bo' - lib,
shod bo'-lib, Bar-ka-mol av-lod bo' - lib,
Qo'- shiq- la- ring ay - tar - man Sho- don bo' - lib,
shod bo'-lib, Bar-ka-mol av- lod bo' - lib.

Bahra olib mehringdan,
Toblanaman bag'ringda,
Sovrunlarda yutarman
Sog'lom bo'lib, shod bo'lib
Barkamol avlod bo'lib.

Quhog'igni kezayin,
Chaman misol bezayin,
O'z gulimdan tutarman
Sog'lom bo'lib, shod bo'lib,
Barkamol avlod bo'lib.

Ko'pdir tengdosh do'stlarim,
Boqsam to'yar ko'zlarim,
Qo'shiqlaring aytarman
Sog'lom bo'lib, shod bo'lib,
Barkamol avlod bo'lib.

5-6- SABAQLAR

QOSIQSHILAR ANSAMBLI

Birneshe qosiqshilarning birgelikte atqarishiga qosiqshilar ansambli delinedi. Qosiqshilarda saz asbaplar siyaqli **duet**, **trio**, **kvartet** bolip shigarmani atqaradi.

Duet

Trio

Kvartet

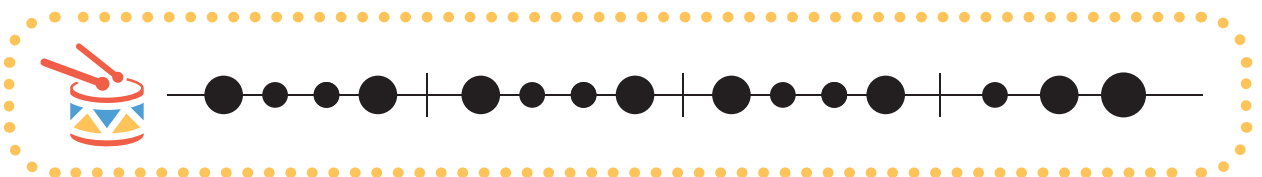
*P. Mumin sózi
N. Narxojaev muzikasi*

Shaqqan

Uch-ga-ni-da var-ra- gim Zavq-qa to'-lar yu-ra-gim. Uch-ga-ni-da
var - ra - gim Zavq-qa to'-lar yu- ra - gim. Keng os-mon-da yel-kan-day,
Keng os-mon-da yel-kan-day Su-zib ket - di var- ra - gim.

*Uchganida varragim
Zavqqa to'lar yuragim.
Keng osmonda yelkanday
Suzib ketdi varagim.
Dardaragi varanglar,
Ana, ana, qaranglar.
Uchayotgan quroqdan
O'zib ketdi varragim.*

*Uchganida goh-goh
Har tomonga tashlar shox.
Talay varrakchalarni
Suzib ketdi varragim.
Rosa uchdi osmonda,
Lekin qoldim armonda:
Kuchli shamol turganda
O'zib ketdi varragim.*

Sh. Atamuratova sózi
K. Abdullaev muzikasi

Ortasha tez

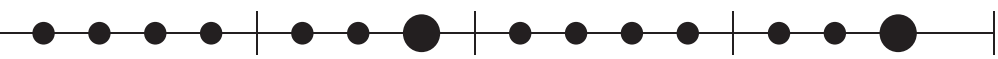
Das - tur - qan - ға kel - gen - she, Siz be - nen biz
je - gen - she, Jil bo - yi diy - qan a - ғаń,
Miy - net e - tip tin - ba - ған. Jil bo - yi diy -
qan a - ғаń, Miy-net e-tip tin - ba - ған.

*Miynekesh hám qádirdan,
Ótti talay qollardan.
Onnan keyin nan boldı,
Jegen sayın pal boldı.*

*Dúnyada joq bahası,
Dánlerdiń eń aǵlası.
Sol ushın nan qádirli,
Sol ushın nan ádiwli*

$\frac{2}{4}$

2/4 ólshemindegi shınıǵıwdı dápterinińizge jazıp,
takt sızıqların durıs qoyıń

7-8- SABAQLAR

SHERMAT YARMATOV ATÍNDAGÍ “BULBULCHA” BALALAR XOR HÁM AYAQ OYÍN ANSAMBLI

Oraylıq Aziyada belgili Shermat Yarmatovatındağı “Bulbúlcha” balalar xor hám ayaq oyın ansambli 1970-jılı Ózbekstan teleradiokompaniyasınıń janında dúzilgen. Ol tek ǵana mámleketimizde emes, Franciya, Qıtay, Turkiya, Rossiya, Bolgariya, Belorusiya, Ukraina, Kongo, Finlandiya, Latviya, Litva, Estoniya hám taǵı basqa da kóplegen mámleketlerde ózbek balalar qosıqshılıǵın kórsete bilgen. Bul topar 100 ge jaqın Ózbekstanda xızmet

kórsetken artistler, “Nihol” sıylılıǵınıń laueriatları hám de hár túrli taraw xızmetkerlerin tayarlaǵan. Onıń kórkemlik jaqtan basshısı sizlerge kishi klaslardaǵı oziniń qosıqları menen belgili Shermat Yarmatov boladı.

Sizler búgingi kúnge shekem úyrenen “Sog’lom avlod qo’shig’i”, “Nevaralar qo’shig’i”, Vatanjonim vatanim”, “Anjir”, “Alifbo bayrami”, “Kuz” sıyaqlı 1000ǵa jaqın balalar qosıqların jazıp, elimizge belgili bolǵan.

“Bulbulcha” balalar muzıka ansambli atqarılıwındaǵı qosıqlardan úzindi tırlaw.

BUGUN YANA 5 OLDIM

P. Mumin sózi

Sh. Yarmatov muzikasi

Takorladim xarflarni
Ustozim dedi "balli"
Qutlang onajon meni
Bugun yana "5" oldim" 2 márte

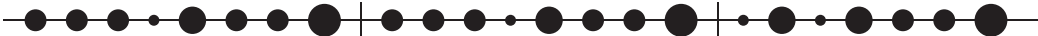
Sevib qoldim ilimni,
Sevdim o'qituvchimni.
Ko'ring kundaligimni
Bugun yana "5" oldim" 2 márte

Vaqtida dars qilgandim,
Vaqt qadrini bilgandim
Menga xavas qilmas kim,
Bugun yana "5" oldim". 2 márte

O'sganday bo'ldi bo'yim,
Ex, shirin xayol o'yim,
Tushgim keladi o'yin...,
Bugun yana "5" oldim" 2 márte

"Bugun yana 5 oldim" qosig'in saz ásbap penen atqarip beriń.

BAXITLI BALALIQ (Balalar ushin xor)

K. Raxmanov sózi
Sh. Paxratdinov muzikasi

Kewilli

Bú - gin biz-ler jú - zip bi- lim ar - na - sïn, Ár-man-lay - mız
er - teń - gi - niń tal - wa - sïn, Bi - lim - li, a - qıl - li
ğay - rat - li bo - lip, Da-wam-lay- mız márt-lik -
ler-diń ja - ğa - sïn. Biz ba-xıt - li ba - la - mız,
Sa-baq-tan bes a - la - mız, Mek-tep us - taz biz-ler-ge, Ol e-kin-shi
a - na - mız, O - qı, o - qı, o - qıy ber, Dep tur da-na ba - ba - mız.

Naqırati:

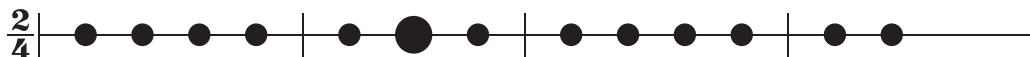
Biz baxitli balamız,	Ol ekinshi anamız,
Sabaqdan bes alamız.	Oqı, oqı, oqıy ber.
Mektep, ustaz bizlerge,	Dep tur dana babamız.

“Baxitli balaliq” qosıgın saz ásbap penen atqarıp beriń.

$\frac{2}{4}$

“TOMOSHA” BALALAR
MUZİKALÍQ TEATR-STUDIYASÍ

“Tomosha” balalar muzika teatr studiyasiniń koncert baǵdarlamaların kishkene balalarımız, á sirese, jas óspirim oqıwshılarımız shın kewilden jaqsı kóredi. Bul studiya eń birinshi ret “Shıǵıs bazarı” atlı koncert baǵdarlamasın 1988-jılı saxnaǵa qoydı. Onıń kórkemlik jaqtan basshısı Nadira Qurbanova.

“Tomosha” toparı Xalıqaralıq saxnalarda, festivallarda **“Biz azat hám abat, jánnet mákan Ózbekstan diyarınanbiz!”** dep qosıqlar aytıp, xalqımızdıń úrp-ádetlerin hám bayramların hár túrli mámleketlerden kelgen teńleslerine tanıstırmaqta.

Olar Rossiya, Germaniya, Franciya, Qıtay, Hindstan sıyaqlı kóplegen xalıqaralıq balalar tańlawlarında qatnasıp, sıylı orınlardı almaqta.

Sonıń menen qatar, “Tomosha” toparı hár jańa jıldı ótkeriletuǵın “Prezident arshası” bayram kórsetiwlerinde belsendilik penen qatnasadı. Olar kóplegen hár túrli qızıqlı temalarǵa baylanıslı erteklerdi saxnalastırıp, balalarımızǵa inam etedi.

Nega sizni har qachon,
buvı deymız Buvıjon
Axır buvılar bari
bo'lishi kerak qari

*K. Turdiev sózi,
N. Kurbanova muzıkası*

Naqıratı:

Doım shunday yosh bo'ling,
Hammamızga bosh bo'ling
Erkalaysız bizlarnı
Juda sevamız sizni 2-márte

Dadamızga onasız,
Eng mehribon donosız
Bizni ko'rsangız qachon
Qilasız achom-achom

Naqıratı:

Do-im shun-day yosh bo'-ling, Ham-ma-miz-ga bosh bo'-ling. Er - ka-

lay - siz biz-lar - ni, Ju- da se -va-miz, bu-vi-jon, siz- ni.

*P. Mumin sózi,
A. Mansurov muzikasi*

Bol arining hech bekori bo'lmaydi,
Bol arining hech be'ori bo'lmaydi.

Bajarishar, bari ishlar
Bajarishar, bari ishlar

Naqirati:

Bol arilar sira sira erinmas,
Ish paytida xonasida ko'rinmas.

Ishlashadi bol arining
Bolalari, xolalari
Harakatda bolarining
Og'alari tog'alari
Bol arilar vazifasin

Naqirati:

Shu sababdan bol arilar asali,
Bo'lar ekan juda, juda mazali

Ish-la-sha-di bol a - ri-ning bo - la - la - ri, xo - la - la - ri.

Ha - ra - kat-da bol a - ri - ning o - g'a - la - ri, to - g'a - la - ri.

Shiniğıwdiń ólshemin anıqlap soń dápterinińizge kóshiriń.

4 BAP

1-2-SABAQLAR KOMPOZITORLAR

KOMPOZITOR HAQÍDA TÚSINIK

Kompozitor – muzikalıq shıǵarmanı dóretiwshi adam. Ol belgili bir temanı bayıtıp, kórkem súwretlep muzıka tilinde bayan etedi. Kompozitor kóp dawıslı muzıka hám saxnalıq shıǵarmanı da dóretedi.

KOMPOZITOR MUTAL BURHANOV (1916 - 2002)

Hár tańda elimizde esitiletuǵın, xalqımızdıń maqtanıshın kórsete biletuǵın Ózbekstan Respublikasınıń Mámleketlik Gimnin dóretken ataqlı kompozitorımız Mutal (Mutavakkil) Burhanov 1916-jılı 5-mayda Buxara qalasında zıyalılar shańaraǵında tuwıladı. Onıń dóretken shıǵarmaları kórkem, ájayıp tereń mazmunlılıǵı menen xalıqtıń júreginen orın alǵan.

Kompozitor júdá kóp saxna shıǵarmaları menen birge xalqımızdıń kewlinen shıqqan kinofilmler ushın da qosıqlar jazǵan, mısalı, “Maftuningman” kinofilmindegi “Maftun bo’ldim”, “Yulduz va qizlar qo’shig’i”, “Do’ppi tikdim ipaklari tillodan” sıyaqlı qosıqları solardıń qatarına kiredi.

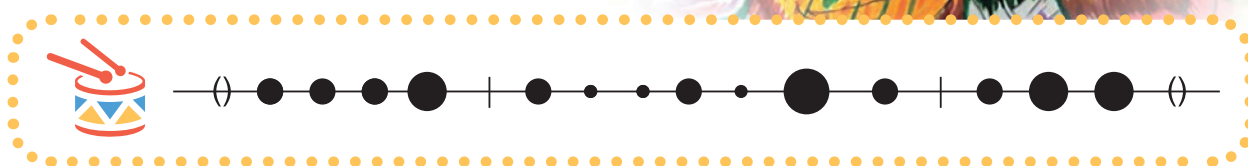
DO'PPI TIKDIM

T. Tula sózi
M. Burhanov muzikasi

Asiqpay

Do'p-pi tik-dim i-pak - la - ri til - lo - dan,
I-pak - la - ri de-mang, za - ri til - lo - dan.
Ji-lo ber-sam gul-la-ri-ga, ji-lo ber-sam gul-la-ri-ga,
Ko'-zing o-lur be-zak - la-ri til- lo - dan,
Ko'-zing o-lur be-zak - la-ri til- lo - dan,

Do'ppi tikdim ipaklari tillodan,
Ipaklari demang, zari tillodan.
Jilo bersam gullariga, jilo bersam
gullaringa,
Ko'zing olur bezaklari tillodan,
Ko'zing olur bezaklari tillodan.
Tillodan
Guli lola, guli lola
Ko'zing otashiga olma uni, Lola!
Ko'zing otashiga olma uni, Lola!
Dilu jon bilan nola qilur Lola!
Dilu jon ila kuyla, go'zal Lola!

Sh. Seytov sózi
A. Ótegenov muzikasi

Kewilli

Tay - lar e - le jas e - ken, Boy-la - rı da pás e - ken.
Tay - lar há - zir ta - ға - siz, Ós-se ta - ға qa - ға - mız.

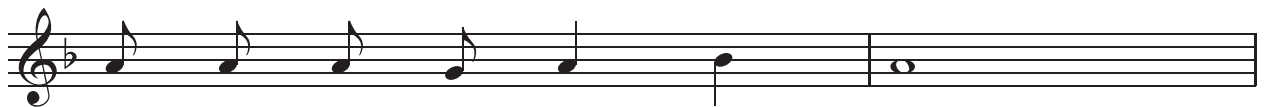
Ar - ғı - maq at bol - ған soń, Mi - nip shap - qan ház e -
Qa - na - zat at bol - ған - sha, Ál - pesh - ley - mız, ba - ға -

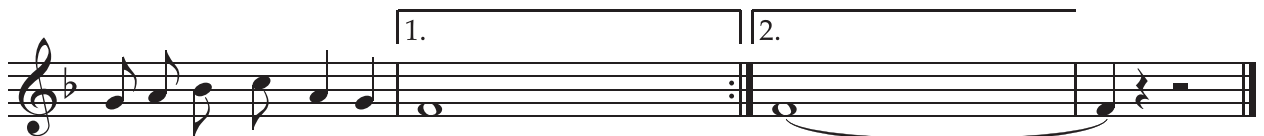
ken. Tay, tay, tay e - ken,
mız. Tay, tay, tay e - ken,

ot - la - ға - nı say e - ken.
Tay - ға jay - law jay e - ken.

Mań - lay - da - ғı qas - qa - sı,
Shap - qı - las - qan tay - lar - ға,

Ay - nı - ma - ған ay e - ken.
A - wı - lı - mız bay e - ken. ken.

**KOMPOZITOR
NAJIMADDIN MUXAMEDDINOV**

Ózbekstan hám Qaraqalpaqstanǵa miyneti sińgen kórkem óner ğayratkeri, mámleketlik sıyıqlardıń laureatı.

Najimaddin Muxameddinov 1937-jıl Taxtakópir rayonında xızmetkerler shańaraǵında tuwıladı. Onıń belgili shıǵarmalarınan “Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Mámleketlik Gimni”, birinshi qaraqalpaq operası “Ájiniyaz” ham “Ayjamal” milliy baleti, “Tuwılǵan jer”, “Mustaqıllıq gúlleri”, “Nawrız haqqında qosıq”, “Keń dala”, balalar ushın “Biz jaslarmız” sıyaqlı qosıqların dóretti.

Ó. Xojanov sózi
N. Muxameddinov muzikasi

Ortasha tez

Biz jas - lar - miz pák ke - wil - li,
Pák ke - wil - li ós - ken jas - tan,
tur - mı - sı - mız shad ke - wil - li, Shad ke - wil - li
a - shıq - as - pan. mız.

Biz jaslarmız pák kewilli,
Pák kewilli ósken jastan,
Turmısımız shad kewilli,
Shad kewilli ashıq aspan.

Biz jaslarmız gúl Watanniń,
Gúl Watanniń ul-qızımız,
Úmitimiz - bul mákanniń
Bul mákanniń juldızımız.

2/4

QUSLAR BIZIŃ DOSTIMIZ

*J. Dilmuratov sózi
Á. Sultanov muzikasi*

Kewilli, ortasha

Su - wiq ke - tip kún ji - lıp,
Kel - di qus - lar a - wıl - ға,
Jár - dem ber - dik biz - ler - de,
O - lar - ға u - ya - sa - lıw - ға. A.

Suwıq ketip kún jılıp,
Keldi quslar awılğa,
Járdem berdik bizlerde,
Olarğa uya salıwğa.

Bizler soqqan uyağa,
Qonaqladı kepterler,

Uyimizdiń ústinde,
Geyde ushıp pálpeller.

Quslardı biz kútemiz,
Quwanışlı yoshlaymız,
Sebebi, olar bizlerdiń,
Eń bir jaqın dostımız.

5-6- SABAQLAR

KOMPOZITOR ĠANIYBAY AMANIYAZOV

Qaraqalpaqstanğa xızmet kórsetken kórkem óner ġayratkeri, Qaraqalpaqstan kompozitorlar awqamı aǵzası, professor, muzıka boyınsha jámiyetlik ġayratkeri.

Ġaniybay Amaniyazov 1940-jılı Kegeyli rayonında tuwılǵan. Ġ. Amaniyazov xalqımızǵa 300 den aslam balalar hám jaslarǵa arnalǵan qosıqlar, aytıslar, xorlar, ayaq oyınlar, fortepiano hám basqa da saz áspablardı ushın pyessalar jazıp, solardan qosıq janrında: «Tuwılǵan jer qádirlı», «Qaylardasań», «Jigitler», «Shıpaker qızlar», «Aqqúl» «Háyyiw» hám t.b shıǵarmaların dóretken.

Ġ. Amaniyazov muzikasi

Tez

$\frac{2}{4}$

Berilgen misaldı dáslep nota atamaları menen, soń sózleri menen aytıń. Shınıǵıw dápterinińizge durıs kóshiriń.

*J. Dilmuratov sózi
Ġ. Amaniyazov muzikasi*

Ortasha tez

Me-niń a - ġam qur - lis - shı, Ger-bish ler-di ó - re - di,

Óz ká - si - bin húr - met ley - di, jan day - jaq - sı kó - re -

- di.

A

Jan - day - jaq - sı kó - re - di.

Meniń aġam qurlisshı,
erbishlerdi óredi,
z kásibin húrmetleydi,
Janday jaqsı kóredi.

Eki qabat pa, úsh qabat,
Bolsa da ol qanday jay, –

Órer aġam gerbishlerdi,
Diziledi marjanday.

Órgen jayı júdá sulıw,
Qızıqtırar qarasań,
Isin kórip xızmetine,
Sonday, qayıl bolasań.

**KOMPOZITOR
AYAPBERGEN ÓTEGENOV**

Ózbekstan kompozitorlar awqamınıń aǵzası, xalıqaralıq tańlawlar jeńimpazı, kompozitor, pianist Ayapbergen Ótegenov 1988-jılı Qaraózek rayonında tuwılǵan.

Ol teatr saxnası ushın kóplegen dramalıq hám komediyalıq shıǵarmalarǵa muzıkalar dóretip, solardan “Jalolliddin Manguberdi”, “Uzgalar dardi”, “Urush odamlari” bolıp esaplanadı. Fortepiano ushın jazǵan shıǵarmalarınan “Qara jorǵa”, “Ernazar Alakoz”, “Xojeli aqshamı”, “Jol”, “Túsimde úyge jol”. Al, balalar ushın jazǵan shıǵarmalarınan bolsa “Biz baxıtlı jaslarımız”, “Tay”, “Shójelер”, “Qar jawdı”, “Shembilik” hám t.b namaların dóretti.

A. Ótegenov muzikasi

Shadli

Aqsholpan Amaniyaз sózi
Ayapbergen Ótegenov muzikasi

Kewilli

f

Shem be-lik-te bú-gin hám me mek tep - te, Jaw-lan u - rıp qız-ğın

miy - net et - pek - te, Kim - ler te - rek o - tır - ғız - sa, al kim -

f

-ler, Gúl - ler - diń rań - bá - reń tú - rin ek - pek - te.

Shembilikte búgin hámme mektepte,
Jawlan urıp qızgın miynet etpekte,
Kimler terek otırғızsa, al kimler,
Gúllerdiń rańbáreń túrin ekpekte.

Hár jer, hár jerde jatırған shashırıp,
Shıgındıdan, tazalanıp átirap,
Juwған oqıwshılar, qapı, áynekler,
Kún nurına shağılistı jaltırıp.

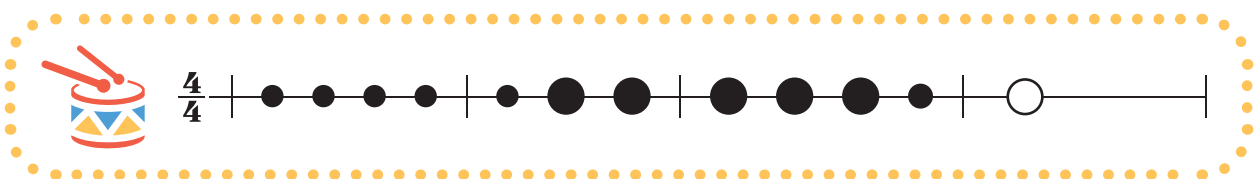
Naqıratı:

Shembelik, o! Shembilik,
Etip awızbirshilik,
Baslaymız biz báhárden,
Oyanғanda tirishilik.

Otirmadiq qawsirip hesh qollardi,
Tazaladiq sipse menen jollardi,
Úles qostiq – Abadanlastiriwǵa,
Háklep túbin daraqlar hám tallardi.

Gúl jaynasin deseń: Abat elimiz,
Judırıqtay jumılayıq bárimiz,
Xalqım der: “kóp penen kórgen ullı toy”
Keliń! Doslar shembilikke kelińiz.

BEKKEMLEW USHÍN TAPSÍRMALAR

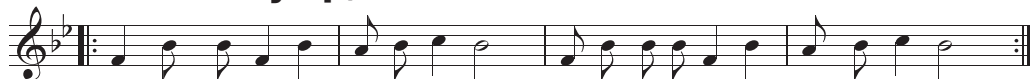
1. Ansambl degenimiz bul ne? Onıń qanday túrlerin bilesiz?
2. Duet bul ne? Al trio, kvartet degen ne?
3. “Yosh askarlar qo‘shig‘i” qosıgınıń avtorı kim? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
4. Sazendeler ansambli dep qanday ansamblge aytamız?
5. Qosıqshılar ansambli dep qanday ansamblge aytamız?
6. “Nan” qosıgınıń avtorı kim? Bul qosıqtıń mazmunın aytıp berıń.
7. “Bugun yana” 5 aldım qosıgınıń muzıkasın kim jazǵan?
8. “Bulbulcha” balalar xor hám ayaq oyın ansambli haqqında nelerdi bilip aldınıız?
9. “Baxıtlı balalıq” qosıgınıń muzıkasın kim jazǵan? Bul qosıqqa ritm qaǵıp berıń.
10. “Tomosha” balalar muzıkalıq teatr-studiyası qashan shólkemlestirildi? Bul jámáátshilik haqqında nelerdi bilip aldınıız?
11. “Biz baxıtlı balamız” qosıgınıń avtorı kim? Bul qosıqqa ritm qaǵıp berıń.
12. “Bolari” qosıgınıń avtorı kim? Muzıkası menen birgelikte aytıp berıń.
13. “Tay” qosıgınıń muzıkasın kim jazǵan? Bul muzıkaǵa ritm qaǵıp berıń.
14. Kompozitor degende kimdi túsinesiz? Aldıńǵı klaslarda qaysı kompozitorlar menen tanıstınıız?
15. Kompozitor M. Burhanovtıń qaysı shıǵarmaların bilesiz?

16. “Do’ppi tikdim” avtorlari kim? Muzikasi menen birgelikte aytip berin.
17. Kompozitor N. Muxammeddinov haqqinda nelerdi bilip aldiniz? Kompozitordin qaysi shigarmalarin uyrendiniz?
18. “Biz jaslarmiz” qosigini muzikasini kim jazgan? Bul qosiqtin mazmunini aytip berin.
19. Kompozitor A. Otegenov haqqinda nelerdi bilip aldiniz? Kompozitordin qaysi shigarmalarin uyrendiniz?
20. Berilgen misaldi shiniqiw dapterinizge duris koshirin.

21. “Shojeler” muzikasini kim jazgan?
22. “Shembilik” qosigini muzikasini kim jazgan? Bul qosiqtin mazmunini aytip berin.
23. Kompozitor G. Amaniyazov haqqinda nelerdi bilip aldiniz? Kompozitordin qaysi shigarmalarin uyrendiniz?

24. Bul misaldi aytip, atamasini tawin.

25. “Meni agam” qosigini muzikasini kim jazgan?
26. “Ona tilim” qosigini avtorini kim? Bul qosiqtin mazmunini aytip berin.
27. “Quslar bizi dostimiz” qosigini avtorini kim?
28. Berilgen misaldi nota atamalarini menen aytin.

29. Berilgen misaldi do buwinini aytip berin.

30. Jil dawaminda uyrenen suyikli qosiqlarinizdin atlarini aytin.

MAZMUNÍ

Sóz bası	3
----------------	---

1 BAP.

Muzıkada pauzalar	4
1-sabaq. Gárezsizligimizdi jırlaymız	5
Ózbekstan Respublikasınıń mámleketlik gimni.	
A. Oripov sózi, M. Burhanov muzıkası	6
Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik gimni.	
I. Yusupov sózi, N. Muxameddinov muzıkası	8
2-3-sabaqlar. Pauzalar haqqında túsinik. Pútin pauza	11
“Marsh”. N. Narxojaev muzıkası	11
“Biz baxıtlı jaslarmız”. T. Jumamuratov sózi,	
A. Ótegenov muzıkası	12
4-5-sabaqlar. Yarımlıq pauzalar	13
“Djek hám Jil”. Inglis xalıq naması	13
“Ustazlar”. B. Qayıpnazarov sózi, Q. Bóribaev muzıkası	14
6-7-sabaqlar. Sherek hám segizlik pauzalar	15
“Soat qo’shig’i”. R. Tolib sózi, N. Narxojaev muzıkası	16
“Altın gúz paslı keldi”. B. Qalmenov sózi hám muzıkası	17
8-9-sabaqlar. 3/4 ólshem	19
4/4 ólshem	20
“Biybigúl”. Paxay sózi, G. Demesinov muzıkası	21
“Tuwılğan jerim”. J. Óteniyazova sózi, Q. Záretdinov muzıkası	21

2 BAP.

Muzıka álemine sayaxat	23
1-2-sabaqlar. Muzıkanıń kórkem súwretlew quralları	23
“Andante”. “Syurpriz” simfoniyasınan 2-bóliminen úzindi.	
Y. Gaydn muzıkası	24
“Svetofor”. S. Ochil sózi, S. Nurmetov muzıkası	25
3-4-sabaqlar. Ritm	27
“Marsh”. D. Omonullaeva muzıkası	28
“Diyor madhi”. X. Raxmat sózi, N. Narxojaev muzıkası	28
“Konstituciya”. G. Nurlepesova sózi, B. Qalmenov muzıkası	30
5-6-sabaqlar. Muzıka hám háreket. Ayaq oyın	31
“Úyrek palapanlarınıń ayaq oyını”. Francuz xalıq ayaq oyını	32
“Dana tilim”. B. Qalmenov sózi hám muzıkası	33
7-sabaq. Chań	36
“Qar jawdı”. Sh. Seyitov sózi, A. Ótegenov muzıkası	37
“Kelsin jańa jılımız”. B. Qalmenov sózi hám muzıkası	39
Bekkemlew ushın tapsırmalar	42

3 BAP.

1-2-sabaqlar. Ansambl túrleri	44
“Yosh askarlar qoshig‘i”. S. Barnoev sózi, Sayfi Jalil muzikası.....	46
“Úlken suwin”. Francuz xalıq qosıǵı. N. Seliverstova qayta islegen.....	48
3-4-sabaqlar. Sazendeler ansambli	49
“Usmoniya” ózbek xalıq naması.....	50
“Barkamol avlod bo‘lib”. P. Mumin sózi, N. Narxojaev muzikası ...	51
5-6-sabaqlar. Qosıqshılar ansambli	52
“Varragim”. P. Mumin sózi, N. Narxojaev muzikası	54
“Nan”. Sh. Atamuratova sózi, K. Abdullaev muzikası.....	55
7-8-sabaqlar. “Bulbulcha” balalar xor hám ayaq oyın ansambli	56
“Bugun yana “5” oldim”. P. Mumin sózi, Sh. Yarmatov muzikası	57
“Baxitlı balalıq”. K. Raxmanov sózi, Sh. Paxratdinov muzikası....	58
9-10-sabaqlar. “Tomosha” balalar muzıkalıq teatr-studiyası	59
“Buvijon”. K. Turdiev sozi, N. Kurbanov muzikası.....	60
“Bolari”. P. Mumin sozi, A. Mansurov muzikası.....	61

4 BAP.

Kompozitorlar	62
1-2-sabaqlar. Kompozitor haqqında túsinik.	
Kompozitor Mutal Burxonov	62
“Do‘ppi tikdim”. Turob Tula sózi, M. Burxonov muzikası.....	63
“Tay”. Sh. Seyitov sózi, A. Ótegenov muzikası.....	64
3-4-sabaqlar. Kompozitor Nájimatdin Muxammeddinov	65
“Biz jaslarmız”. Ó. Xojanov sózi, N. Muxammeddinov muzikası	66
“Quslar biziń dostımız”. J. Dilmuratov sózi, A. Sultanov muzikası.....	67
5-6-sabaqlar. Kompozitor Ğaniybay Amaniýazov	68
“Kewlim tasar”. Ğ. Amaniýazov muzikası.....	69
“Meniń aǵam”. J. Dilmuratov sózi, Ğ. Amaniýazov muzikası	70
7-8-sabaqlar. Kompozitor Ayapbergen Ótegenov	71
“Shójelər”. A. Ótegenov muzikası	72
“Shembilik”. A. Amaniýaz sózi, A. Ótegenov muzikası	73
Bekkemlew ushin tapsırmalar.....	75

Muzika [Matn] : 3-klasi ushin sabaqliq / N. K. Norxo'jayev , A. A. Otegenov,
A. A. Utayev. - Toshkent : Respublikaliq bilimlendiriw orayi, 2022. -80 b.

ISBN 978-9943-7813-9-9

UOK 78(075.3)

KBK 85.31ya72

O'quv nashr

Nadim Norxo'jayev, Ayapbergen Otegenov, Akmal Utayev

MUSIQA

*Umumiy o'rta ta'lim maktablarining
3-sinfi uchun darslik
(Qaraqalpoq tilida)*

Xudojnik Dilnoza Mirhamidova
Redaktor Suluxan Aitimuratova
Tex. redaktor Akmal Suleymanov
Dizayner Lyubov Delxman
Operator Artur Nurullaev
Korrektor Utayeva Nazokat

Basiwga ruqsat etildi 13.04.2022. Formatı 60x84 1/8.

“Arial” garniturası. Kegli 14 shponlı. Ofset baspa.

Shartli baspa tabağı 9,30. Esap baspa tabağı 6,77.

Nusqası ____ dana. Buyırtpa № ____.

Ijarağa berilgen sabaqlıq jaǵdayın kórsetetuǵın keste

№	Oqıwshınıń atı ákesiniń atı	Oqıw jılı	Sabaqlıqtıń alınıǵandaǵı jaǵdayı	Klass basshısınıń qolı	Sabaqlıqtıń tapsırılǵandaǵı jaǵdayı	Klass basshısınıń qolı
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

Sabaqlıq ijaraga berilip, oqıw jılı aqırında qaytarıp alınıǵanda joqarıdaǵı keste klass basshısı tárepinen tómendegi bahalaw ólshemlerine tiykarlanıp toltırıladi:

Jańa	Sabaqlıqtıń birinshi ret paydalanıwǵa berilgendegi jaǵdayı.
Jaqsı	Muqabası pútin, sabaqlıqtıń tiykarǵı bóliminen ajratılmaǵan. Barlıq betler bar. Jırtılmaǵan, betleri almastırılmaǵan, betlerinde jazıw hám sızıqlar joq.
Qanaatlandırarlı	Muqaba jelingen, bir qansha sızılıp, shetleri qayrılǵan, sabaqlıqtıń tiykarǵı bóliminen alınıp qalıw jaǵdayı bar, paydalanıwshı tárepinen qanaatlanarlı qálpine keltirilgen. Alınǵan betleri qayta jelimlengen, ayırım betlerine sızılǵan.
Qanaatlandırarsız	Muqabaǵa sızılǵan, jırtılǵan, tiykarǵı bólimnen ajralǵan yamasa pútkilley joq. Betleri jırtılǵan, betleri tolıq emes, sızıp, boyap taslanǵan. Sabaqlıqtı qayta tiklew múmkin emes.